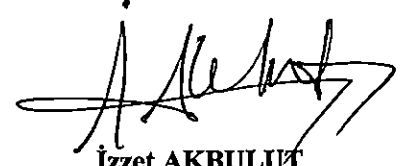
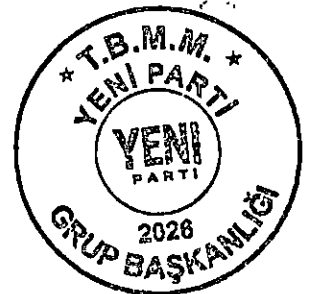

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türkiye’de tarımsal üretimin kuşaklar arası devamlılığının mevcut durumunun ortaya çıkarılması; çiftçi nüfusundaki yaşlanmanın, gençlerin tarımsal üretime katılımındaki yetersizliğin ve kırsaldan uzaklaşmanın nedenlerinin belirlenmesi; mevcut üreticilerin üretimden çekilmesi halinde tarım ve hayvancılık faaliyetlerinin sürdürülebilirliğine yönelik risklerin incelenmesi; gençlerin tarıma girişinde araziye erişim, başlangıç sermayesi, kredi, sigorta, gelir güvencesi, barınma ve sosyal yaşam koşullarından kaynaklanan engellerin tespit edilmesi; bugüne kadar uygulanan genç çiftçi desteklerinin sonuçlarının değerlendirilmesi ve tarımsal üretimin yeni kuşaklara aktarılmasını sağlayacak kalıcı politikaların belirlenmesi amacıyla Anayasa’nın 98. maddesi ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü’nün 104 ve 105. maddeleri uyarınca Meclis Araştırması açılmasını arz ve teklif ederiz.

İzzet AKBULUT
Burdur Milletvekili

GENEL GEREKÇE

Türkiye'nin gıda arz güvenliğinin ve kırsal ekonomisinin geleceği yalnızca bugün ne kadar üretim yapıldığıyla değil, bu üretimi önümüzdeki 10, 20 ve 30 yılda kimin sürdüreceğiyle doğrudan ilgilidir. Tarımsal üretimde makineleşme, teknoloji ve verimlilik önemli olmakla birlikte; toprağı işleyen, hayvan yetiştiren, üretim bilgisini taşıyan ve kırsalda yaşamını sürdüren insan unsurunun devamlılığı sağlanamadığı takdirde üretim kapasitesinin korunması güçleşecektir. Bu nedenle çiftçi nüfusunun yaşlanması ve gençlerin tarımdan uzaklaşması, yalnızca demografik bir değişim değil, stratejik bir üretim ve gıda güvenliği meselesidir.

Tarım ve Orman Bakanlığının Ocak 2026'da açıkladığı verilere göre Türkiye'de tarımsal üretim yapan nüfusun yaş ortalaması 57'dir. Çiftçi Kayıt Sistemi'ne kayıtlı çiftçilerin yalnızca yüzde 14'ü gençlerden oluşurken, yüzde 59'u orta yaş grubunda, yüzde 27'si ise 65 yaşın üzerindedir. Hayvansal üretimde gençlerin oranı yüzde 23 düzeyindedir. Bu tablo, özellikle bitkisel üretimde yeni kuşakların sektöre girişinin mevcut üretici kuşağının yerini dolduracak ölçüde olup olmadığı sorusunu gündeme getirmektedir.

TÜİK'in 2025 yılı işgücü istatistiklerine göre tarım sektöründe 4 milyon 560 bin kişi istihdam edilmekte ve tarımın toplam istihdam içindeki payı yüzde 14 seviyesinde bulunmaktadır. Bir önceki yıla göre tarımın toplam istihdamdaki payının 0,8 puan gerilemiş olması da sektörün insan kaynağı bakımından yakından izlenmesi gerektiğini göstermektedir. Tarımdaki istihdamın yalnızca niceliği değil, yaş yapısı, eğitim düzeyi, sosyal güvence durumu ve gençlerin sektörde kalma süresi de geleceğe dönük üretim kapasitesi açısından değerlendirilmelidir.

Gençlerin tarımsal üretime katılmasının önünde birbirini besleyen çok sayıda engel bulunmaktadır. Tarım arazisi ve işletme edinmenin yüksek maliyeti, miras yoluyla parçalanmış araziler, başlangıç sermayesine ulaşma güçlüğü, kredi maliyetleri, üretim girdilerindeki belirsizlik, ürün fiyatlarındaki dalgalanmalar, doğal afet ve iklim riskleri, düzenli gelir beklentisinin karşılanamaması ve sosyal güvence sorunları gençler açısından tarıma girişi zorlaştırabilmektedir. Bunlara kırsalda barınma, eğitim, sağlık, internet, ulaşım ve sosyal yaşam imkânlarının sınırlılığı da eklendiğinde mesele yalnızca tarımsal destek politikası olmaktan çıkmaktadır.

Gençlerin kırsalda kalmasını sağlayacak politika, yalnızca bir defalık hibe veya kredi verilmesiyle sınırlı düşünülemez. Genç bir üreticinin araziye ulaşabilmesi, ilk yatırımını yapabilmesi, üretimin ilk yıllarında gelir dalgalanmalarına karşı korunması, ürününü pazarlayabilmesi ve ailesiyle birlikte kırsalda nitelikli bir yaşam kurabilmesi gerekmektedir. Bu nedenle genç çiftçi politikalarının tarım, kırsal kalkınma, konut, sosyal güvenlik, eğitim ve yerel hizmet politikalarıyla birlikte ele alınması zorunludur.

Türkiye'de geçmiş yıllarda gençlerin tarıma yönelmesini sağlamak amacıyla özel programlar uygulanmıştır. 2016-2018 döneminde yürütülen Genç Çiftçi Projelerinin Desteklenmesi Programı kapsamında gençlere proje başına 30 bin TL hibe sağlanmış; yalnızca 2016 ve 2017 yıllarında yaklaşık 31 bin genç çiftçiye 933 milyon TL hibe kullanılmıştır. 2018 yılı için de 16 bin 733 genç çiftçinin desteklenmesi kararlaştırılmıştır. Programın amacı tarımda sürdürülebilirliği sağlamak, genç girişimciliğini ve kırsal istihdamı artırmak olarak açıklanmıştır.

Aradan geçen yıllara rağmen Çiftçi Kayıt Sistemi'ndeki genç çiftçi oranının 2026 itibarıyla yüzde 14 düzeyinde bulunması, geçmişte uygulanan desteklerin uzun vadeli sonuçlarının ayrıntılı biçimde değerlendirilmesini gerekli kılmaktadır. Bu programlardan yararlanan gençlerin kaçının halen üretime devam ettiği, işletmelerinin ne ölçüde büyüdüğü, kaçının üretimden ayrıldığı, ayrılanların hangi nedenlerle sektörü bıraktığı ve verilen kamu desteğinin kalıcı bir üretici kuşağı oluşturup oluşturmadığı kamuoyunun bilmesi gereken hususlardır.

Benzer şekilde mevcut tarımsal desteklerin genç üreticilere sağladığı ilave avantajların kırsal alanda ölçülmesi de önemlidir. Gençlere verilen puan, hibe veya finansman avantajlarının tarıma yeni girişleri ne ölçüde

artırdığı; desteklere başvuranlarla fiilen üretime başlayanlar ve beş yıl sonra üretimde kalanlar arasındaki fark ortaya çıkarılmalıdır. Genç çiftçi politikalarının başarı ölçütü yalnızca desteklenen proje sayısı değil, kalıcı biçimde üretime kazandırılan ve işletmesini sürdürebilen genç üretici sayısı olmalıdır.

Bir diğer önemli mesele tarımsal işletmelerin kuşak devridir. Bugün 60 veya 65 yaşın üzerindeki bir çiftçinin üretimden çekilmesi halinde arazisinin ve hayvancılık işletmesinin kim tarafından devralınacağına ilişkin ülke çapında kapsamlı bir kuşak devir planlaması bulunup bulunmadığı açıklığa kavuşturulmalıdır. Üreticinin çocuklarının tarım dışındaki sektörlerle veya kentlere yönelmesi halinde işletmelerin küçülmesi, atıl kalması, kiraya verilmesi ya da tarım dışına çıkması ihtimali; üretim deseni ve gıda arzı bakımından uzun vadeli sonuçlar doğurabilir.

Bu nedenle 65 yaş üzerindeki üreticilerin il, ilçe ve ürün bazında dağılımı; bu işletmelerde üretimi devralacak aile bireyi veya genç üretici bulunup bulunmadığı; gençlerin tarıma girmek için ihtiyaç duyduğu arazi ve sermaye miktarı; kullanılmayan veya atıl tarım arazilerinin genç üreticilere erişimini sağlayacak modeller; uzun vadeli ve düşük maliyetli finansman; ortak makine ve ekipman kullanımı; kooperatifçilik; sözleşmeli üretim ve pazarlama güvencesi birlikte değerlendirilmelidir.

Tarımda kuşak devamlılığı kadın genç üreticiler açısından ayrıca incelenmelidir. Kırsalda çalışan genç kadınların arazi mülkiyetine, krediye, sosyal güvenceye ve karar alma mekanizmalarına erişimindeki farklılıklar tespit edilmeli; genç kadınların işletme sahibi ve girişimci olarak üretime katılımını artıracak özel araçların gerekip gerekmediği ortaya konulmalıdır.

Türkiye'nin farklı bölgelerinde tarımsal üretim biçimleri ve gençlerin karşılaştığı sorunlar aynı değildir. Hayvancılığın yoğun olduğu illerle bitkisel üretimin veya seracılığın yoğun olduğu bölgeler için farklı modeller gerekebilir. Bu nedenle genç çiftçi politikaları merkezi ve tek tip bir destek mekanizması yerine; bölgenin ürün deseni, arazi büyüklüğü, su varlığı, pazara erişimi ve demografik yapısını dikkate alan bölgesel programlarla desteklenmelidir.

Bu kapsamda; Türkiye'de çiftçi nüfusunun yaş yapısının il, ilçe ve üretim kolu bazında ortaya çıkarılması; 40 yaş altı ve 65 yaş üzerindeki üreticilerin sayısının ve son on yıldaki değişiminin belirlenmesi; gençlerin tarıma giriş ve tarımdan ayrılma nedenlerinin araştırılması; mevcut üreticilerin işletmelerini yeni kuşaklara devretme durumlarının tespit edilmesi; geçmiş ve mevcut genç çiftçi desteklerinin kalıcılık ve üretime devam oranları bakımından değerlendirilmesi; gençlerin arazi, finansman, sosyal güvence, barınma, eğitim, sağlık ve pazarlama sorunlarının incelenmesi; atıl arazilerin genç üreticilere kazandırılmasına yönelik modellerin değerlendirilmesi ve Türkiye'de tarımsal üretimin kuşaklar arası devamlılığını güvence altına alacak uzun vadeli bir 'Tarımda Kuşak Yenilenmesi Programı'nın oluşturulmasına yönelik tedbirlerin belirlenmesi amacıyla Anayasa'nın 98. maddesi ve TBMM içtüzüğünün 104. ve 105. maddeleri gereğince Meclis Araştırması açılmasını saygılarımla arz ve teklif ederiz.

79. Sayılı Meclis Arası,

MİLLETVEKİLİ ADI SOYADI	BÖLGESİ	İMZA
Ali GÖKÇEK	İstanbul	Ali Gökçek
Sibel Suçmez	Trabzon	S. Suçmez
Hakan ÖZTÜRK	Bursa	Hakan Öztürk
Hikmet Yalın HALICI	İsparta	Hikmet Yalın Halıcı
Siret ALPAÇI	Denizli	Siret Alpaçı
Bilal Bilici	Adana	Bilal Bilici
Abd. M. Şahin ANILKULU	Sivas Mu	Abd. M. Şahin Anilkulu
İLKER KARASO	Aydın Mu	İlker Karaso
Evrin Karakoz	Adana Mu.	Evrin Karakoz
Orhan SENER	Adana	Orhan Sener
Ayhan KARU?	Adana	Ayhan Karu?
Cemal ENGİNYURT	İstanbul	Cemal Enginyurt
Uğur Beyraktutan	Artvin Mu	Uğur Beyraktutan
Özgür Kasabat	İstanbul	Özgür Kasabat
Turan Taslan ÖZGÖR	İstanbul	Turan Taslan Özgör
Süleyman BÜTÜK	Aydın	Süleyman Bütük
Mustafa ERDEM	Antalya	Mustafa Erdem
Nehmet TAHTASIZ	Göreci Mu.	Nehmet Tahtasız
Deniz YAVUZİMAZ	Zonguldak Mx.	Deniz Yavuzîmaz

